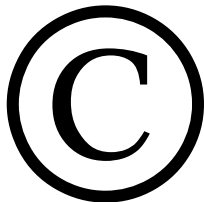

Hvad må man, og hvad må man ikke?

Og hvad skal man gøre,
hvis man alligevel gerne vil have lov?

Kortfattet indføring i ophavsretten
for teateramatører

Dansk Amatør Teater Samvirke

Nygade 15, 6300 Gråsten

Tlf. 7465 1103 www.dats.dk

Denne lille vejledning gennemgår de vilkår, der gælder, når man vil lave en teaterforestilling. Man må nemlig ikke uden videre kopiere en skuespiltekst fra en bog eller indstudere et skuespil og fremføre det offentligt. Man må heller ikke "offentligt fremføre" musik – hverken live eller fra en plade. Men man kan godt få lov til det. Her kan du læse hvordan. Hvis du vil se selve Lov om Ophavsret, kan du fx gå ind på www.ophavsret.dk som også danner grundlag for denne vejledning.

Hvad er ophavsret?

Lov om Ophavsret er det sæt regler, der beskytter *ophavsmænd* og udøvende kunstnere mod, at deres værker og præstationer bliver *kopieret* eller *brugt offentligt* uden deres samtykke. Det vil med andre ord sige, at man *på forhånd* skal have indhentet tilladelse, hvis man vil opføre et skuespil.

Ophavsmænd

Ophavsretsloven beskytter forskellige grupper af rettighedshavere. Først og fremmest ophavsmænd, de skabende kunstnere, der frembringer litterære værker (fx romaner, radiomontager), musikværker (fx noder eller plader), sceneværker (fx skuespil), filmværker (fx spillefilm og tv-programmer) og kunstværker (fx malerier og fotografier). Også den, der bearbejder et værk, fx oversætter en udenlandsk roman eller et skuespil, nyder beskyttelse som ophavsmand.

I lovteksten hedder det:

Den, som frembringer et litterært eller kunstnerisk værk, har ophavsret til værket, hvad enten dette fremtræder som en i skrift eller tale udtrykt skønlitterær eller faglitterær fremstilling, som musikværk eller sceneværk, som filmværk eller fotografisk værk, som værk af billedkunst, bygningskunst eller brugskunst, eller det er kommet til udtryk på anden måde.

Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik.

Personlige rettigheder

De rettigheder, der efter lovgivningen tilkommer ophavsmænd og udøvende kunstnere er personlige: Rettighederne tilhører den fysiske person (eller dennes arvinger), der har frembragt værket, udført præstationen eller taget det fotografiske billede.

Hvad er et "beskyttet værk"?

En frembringelse skal have *værkshøjde* for at opnå ophavsretlig beskyttelse. Værkshøjde er udtryk for en vis *selvstændig, skabende indsats* fra ophavsmandens side. Den kunstneriske kvalitet er underordnet. Ophavsretten forskelsbehandler ikke god og dårlig kunst.

Ophavsretsbeskyttelsen er en beskyttelse af værket. Det er kun den konkrete udformning, der beskyttes, ikke de tilgrundliggende ideer og principper. Man kan således ikke hævde eneret på en idé om at fremstille en bestemt slags værk, fx en skulptur af en havfrue, men man kan modsætte sig, at andre efterligner den konkrete udformning af ens skulptur. Man kan heller ikke monopolisere bestemte stilarter inden for kunsten og litteraturen: Det står enhver frit for at skrive magisk realisme og at male kubistiske billeder.

Dramatisering og bearbejdelser

Man må altså heller ikke dramatisere en roman eller bearbejde et skuespil uden at have fået konkret tilladelse af ophavsmanden.

Loven siger det sådan:

Værket må ikke ændres eller gøres tilgængeligt for almenheden på en måde eller i en sammenhæng, der er krænkende for ophavsmandens litterære eller kunstneriske anseelse eller egenart.

Beskyttelsesvarighed

Ophavsretten til en værk varer som hovedregel indtil 70 år efter ophavsmandens død, dvs. i ophavsmandens levetid plus 70 år. Et værk med flere ophavs mænd er beskyttet indtil 70 år efter den længstlevendes død.

Ideel beskyttelse

Den ideelle beskyttelse, *droit moral*, består i dels en *navneangivelses-ret*, dels en *respekt-ret*. Ophavsmanden har krav på at få sit navn angivet på værks eksemplarer og ved offentlig brug af værket. Respekt-retten er en beskyttelse mod, at værket ændres på en krænkende måde, fx forvanskes, og at værket gøres tilgængeligt for almenheden på en måde eller i en sammenhæng, der er krænkende for ophavsmandens anseelse eller egenart som kunstner.

Droit moral-beskyttelsen er principielt *evigtvarende*, når kulturelle interesser er på spil; det betyder, at det offentlige kan skride ind over for forvanskninger af de klassiske værker inden for kunst og litteratur.

Overdragelse af ophavsretten

Ophavsmanden kan overdrage sine rettigheder til andre. Dramatikeren kan indgå aftale med et forlag, som ved aftalen får ret til at udgive skuespillet som bog mod at betale honorar, såkaldt *royalty*, til forfatteren. Dramatikeren kan ligeledes overdrage aftaler omkring retten til opførelser af skuespillet og opkrævningen af opførelsesafgifter til et teaterforlag eller et agentur. I overdragelsesaftalen reguleres det, hvilke rettigheder den anden aftalpart, rettigheds erhververen, får ret til at benytte med hensyn til det pågældende værk, og hvilke rettigheder ophavsmanden selv beholder.

Hvordan får jeg lov til at opføre et skuespil?

Hvis du skal bruge et værk eller andet beskyttet materiale, skal du have tilladelse fra rettighedshaveren. Rettighedshaveren er den ophavsmand, der har skabt værket. Ophavsmanden kan (som nævnt oven for) have overdraget dele af sine rettigheder til andre.

Hvem du skal indhente tilladelse hos, afhænger af det materiale, du vil bruge, og udnyttelsens karakter:

Eksempler: Skal du bruge et fotografi til en plakat eller et program, skal du spørge fotografen og eventuelt den person der er afbildet på fotografiet. Skal du bruge musik til en teaterforestilling, skal du spørge KODA eller GRAMEX. Skal du erhverve retten til at opføre et skuespil, skal du spørge dramatikerens eller dennes agentur.

Du skal dog være opmærksom på, hvad loven siger:

Har ophavsmanden overdraget en ret til at udnytte værket på en bestemt måde eller ved bestemte midler, giver overdragelsen ikke erhververen ret til at udnytte værket på andre måder eller ved andre midler.

Det betyder, at du fx ikke må optage en forestilling på video og tilbyde den til en lokal TV-station.

Denne vejledning er udarbejdet af Bent Jacobsen. Har du yderligere spørgsmål vedr. rettigheder, er du velkommen til at kontakte DATS på tlf. 74 65 11 03.

Teaterforlag og agenturer som formidler opførelse srettigheder

Nordiska Strakosch Teaterförlaget, Gothersgade 11, 4., 1123 København K (Tlf. 3314 4417, www.nordiska.dk). Fortrinsvis udenlandske dramatikere.

Teaterforlaget Scala, Købmagergade 5, 1150 København K (Tlf. 3332 1519). Fortrinsvis udenlandske dramatikere.

Colombine Teaterförlag, Gaffelgränd 1A, S-111 30 Stockholm (Tlf. 0046-8 411 7085, www.colombine.se). Også andre end svenske dramatikere.

Folmer Hansen Teaterförlag, Lundagatan 6, S-111 63 Solna (Tlf. 0046-8 83 4365, www.folmerhansen.se). Svenske og skandinaviske rettigheder til en del udenlandske dramatikere.

Dansk Teaterforlag, Kirkely 9, Bramdrupdam, 6000 Kolding (Tlf. 7556 8788, www.danteater.dk). Danske dramatikere.

Forlaget DRAMA, Nygade 15, 6300 Gråsten (Tlf. 7025 1141, www.drama.dk). Danske dramatikere.

Musikrettigheder

KODA, Landemærket 25, 2., 1119 København K (Tlf. 3330 6300, www.koda.dk). Forvalter rettigheder til offentlig fremførelse af musikværker på vegne af komponister, forfattere og musikforlag.

GRAMEX, Gl. Kongevej 11-13, 1610 København V (Tlf. 3385 3215, www.gramex.dk). Forvalter rettigheder til brug af *indspillet* musik i forbindelse med teaterforestillinger.